

PM för förkunnelsen på Salts riksarrangemang

Detta PM har tillkommit som en följd av de lärdomar som vi har dragit under arbetet med lägren Livskraft och TEJP. Syftet är att ge vägledning och väcka tankar som får vara till nytta för dig som ska predika på något av Salts riksarrangemang. PM:et ska inte betraktas som ett ”facit” och vi begär inte att du ska kunna tänka på allt som står här. Men kanske kan det ändå få fungera som en ”spegel” där du kan spegla både dig själv och din förkunnelse – allt för att så många som möjligt ska bli förvandlade av budskapet om Jesus, hans nåd och hans rike!

Förkunnelse i en luthersk tradition

Salt är en självständig organisation inom Svenska kyrkan. Vi ser det som vår kallelse att verka i denna kyrka, samtidigt som vi vill tänka ”Guds rike” och vara ekumeniskt öppna. Vår koppling till den lutherska traditionen ska inte ses som en begränsning, utan som en möjlighet att ta tillvara denna traditions skatter. Några förtydliganden med anledning av detta kan vara:

- I luthersk teologi ses Guds ord som ett nådemedel, och förkunnaren som en Ordets tjänare. När predikan sker utifrån bibelordet räknar vi därför med att Gud verkar i det som sägs. Förkunnelsen kan förstås förmedlas även på andra sätt än genom predikan – till exempel genom sångtexter, drama och samtal. Gud möter oss också på ett konkret sätt i dop och nattvard, något som vi i Salt vill ta vara på.
- En luthersk teologi ska inte ses som en begränsning, så att bara vissa ämnen får förkunnas. Däremot innebär den att allt som vi förkunnar bör vara kopplat till Kristi kors. Om vi inte kan se eller formulera denna koppling är det kanske bättre att vi ger vårt predikoämne till någon annan.
- Det är korset – inte Guds kärlek i största allmänhet – som är centrum i en luthersk teologi. Därför är det viktigt att vi låter detta centrum träda fram i all sin fullhet: som ett uttryck både för syndens allvar och för Guds kärlek.
- Det specifikt lutherska handlar inte om ämnesval utan om vår ingång i de olika ämnena. Luthersk teologi tar sin utgångspunkt främst i vad Gud i Kristus har gjort för oss, medan exempelvis reformert teologi mer tar sin utgångspunkt i Guds ära och makt. Båda perspektiven är bibliska, men i det senare fallet kan det ibland finnas en risk att vi för mycket fokuserar på vad *vi* ska göra för Kristus i stället för tvärtom. Självklart finns det också fallgropar i de lutherska betoningarna.
- Lag och evangelium, nåd och sanning, utmaning och bekräftelse bör hela tiden vandra hand i hand. Utmaning utan nåd leder lätt till lagiskhet. Bekräftelse utan utmaning leder till att synden bagatelliseras.
- Luthersk teologi kännetecknas också av att hålla ihop skapelse och frälsning. Även om skapelsen är skadad av synden kan Gud använda den för att möta och vägleda oss.

Inriktning

Några ledord för vad vi vill ska vara inriktningen på förkunnelsen i Salt:

- Bibelförankrad – tilltro till Guds Ord.
 - >> Visa på bibelordets relevans och enkelhet. Predika Ordet och inte dig själv.
- Jesuscenterad – inte Gud i största allmänhet.
 - >> Måla upp Kristus och hans frälsningsgärning för åhörarna. Peka på Guds vilja till en levande och personlig relation till honom.
- Evangelisk – både lag och evangelium, nåd och sanning, utmaning och bekräftelse.
 - >> En förkunnelse som leder till fördömelse är ett misslyckande. Parera om möjligt narcissismens utmaning.

- Andefylld – Guds rike är inte ord utan kraft (1 Kor 4:20).
>> Bara genom Guds ledning och kraft kan vår förkunnelse göra skillnad i åhörarnas liv. Ordet behöver gå hand i hand med en öppenhet för Anden, hans frukter och hans gåvor.
- Trosstärkande – uppmuntran, befrielse, förväntan.
>> Väck tro på Guds egenskaper, vilja och löften. Försvara inte otron, men erkänn dina egna brottningar.
- Tydlig – inte konflikträdsla, inte bortförklaringar, inte fördunklande omskrivningar.
>> Nämn saker vid deras rätta namn. Kalla till omvändelse och tro. Det finns ingen frihet utan sanning!
- Kärleksfull – inbjudande, varm, barmhärtig.
>> Se på dem du predikar för med Jesu blick. Även utmanande budskap behöver förmedlas med omsorg!

Några aktuella utmaningar

Breddens utmaning

På ett läger kan vi ofta ha en stor bredd bland åhörarna – alltifrån icke-kristna till personer som vandrat länge med Herren. Till viss del kan vi parera detta genom att erbjuda fördjupande bibelstudier eller seminarier med de mer smala/utmanande ämnena. Ibland får vi dock acceptera att vi kan behöva ta upp ämnen som inte talar lika konkret in i alla åhörarens livssituation.

>> För att möta breddens utmaning får vi anstränga oss för att uttrycka oss enkelt och klart. Även om alla ämnen inte är relevanta för alla, bör man inte känna sig exkluderad genom ett svårt och komplicerat språk. Förklara hellre för mycket än för lite. Förmedla gärna i grunden samma budskap på olika sätt i samma predikan: ett sätt för de icke-kristna, ett sätt för de nykristna och ett sätt för de erfarna kristna (jfr ”nådens ordning”). Vissa budskap kan vara rätt även om de väcker anstöt – men låt då anstöten ligga där den bör: i Guds ords sanning snarare än dåliga förberedelser eller vårdslösa formuleringar.

Otrons utmaning

Otron sitter djupt i oss människor. Jesus själv beklagar sig över ”detta fördärvade släkte som inte vill tro” (Matt 17:17). Och otron handlar om just detta: vår *ovilja* att tro. Här skiljer sig alltså otron från tvivlet, eftersom tvivlet snarare kan beskrivas som vår *brottning* eller vår *oförmåga* att tro. Den ende som kan bryta otrons makt över våra liv är Jesus själv – han som är trons upphovsman och fullkomnare. Men som Paulus skriver: ”tron kommer av predikan och predikan i kraft av Kristi ord” (Rom 10:17).

>> För att möta otrons utmaning får vi måla upp Kristus och vem han är för våra åhörare. Vi får frimodigt förkunna hans ord och löften, och vi får hänvisa till Guds gåva och föregripande nåd i sakramenten.

Relativismens utmaning

Den postmoderna människan har svårt att bejaka Bibelns tal om sanning. Hellre än om absoluta sanningar talar hon om olika perspektiv och om den personliga upplevelsen som norm för vad som ”känns rätt för henne”.

>> För att möta relativismens utmaning får vi lyfta fram den kristna trons karaktär av relation – att anspråken på absoluta sanningar är knutna till Jesus som en distinkt person med en distinkt personlighet och en distinkt vilja. Vi får också parera tendensen att sätta för stor tilltro till den personliga upplevelsen genom att tala om vikten av Guds ord och av den kristna traditionen. Kristen tro har en förankring i historien och i det objektiva.

Narcissismens utmaning

Den narcissistiska människan har svårt att känna skuld. I stället bär hon på en känsla av skam – av att inte duga i Guds och människors ögon. Den narcissistiska människan är därför inte lika intresserad av förlåtelse som hon är av *förståelse*. Hon brottas mer med sin känsla av att inte duga

än med sin skuld. Detta, i sin tur, gör att hon har svårt att hantera Bibelns utmaning till omvändelse – denna tenderar att spä på skammen snarare än att föra henne till korset. Dessutom bygger hon mycket av sitt värde på hur hon uppfattas i omgivningens ögon, något som innebär att etisk förkunnelse ofta tolkas som att ”så här måste jag leva för att bli accepterad i detta sammanhang”.

>> För att möta narcissismens utmaning får vi se till att vi inte ”dras med” av trycket att inte tala om omvändelse. Samtidigt får vi parera de missuppfattningar som ligger nära till hands för denna kategori åhörare – och anstränga oss extra mycket för att visa att Guds kärlek inte är beroende av våra prestationer. (”Denna livsstil är inte ett krav för att du ska få vara med här, men det är den riktning som vi med Jesus som föredöme vill vandra i.”) Vi kommer långt bara genom att hålla ihop de båda planen skapelse och frälsning – som skapade till Guds avbilder är vi dyrbara och älskade, men som syndare är vi helt och fullt beroende av Jesus och hans kors. Trasig självbild behöver helande, trasig gudsrelation behöver förlåtelse.

Konsumismens utmaning

Som svenskar lever vi i ett samhälle som på allt fler områden praktiserar devisen ”kunden har alltid rätt”. Genom media präglas vi dessutom av en ofta väldigt ytlig underhållningskultur. När vi tar med oss dessa attityder till kyrkan har vi en förväntan på att budskapet ska vara innehållsligt tillrättalagt, men också attraktivt paketerat. Det leder även till en förväntan att förkunnelsen inte ska utmana oss på något ”jobbigt” sätt. Det är svårt att här inte associera till Nya testamentets egna ord: ”Det kommer en tid då människorna inte längre vill lyssna till den sunda läran utan skaffar sig den ene läraren efter den andre, därför att det kliar i dem att få höra sådant som de önskar” (2 Tim 4:3).

>> För att möta konsumismens utmaning får vi dels vara medvetna om dessa strömningar, dels hitta lämpliga tillfällen att utmana dem. I vissa lägen kan det också vara läge att påpeka att det vi förkunnar är viktigt för att det är *sant* snarare än för att det känns bra.

Den förvanskade kärlekens utmaning

Den bibliska kärleken får sin slutgiltiga definition i och med Jesu kors. ”Detta är kärleken”, skriver Johannes: ”inte att vi har älskat Gud utan att han har älskat oss och sänt sin son som försoningsoffer för våra synder” (1 Joh 4:10). I dagens svenska samhälle, däremot, används orden ”kärlek” och ”älska” för det allra mesta som ett uttryck för något som bekräftar och stryker oss medhårs. Som Magnus Malm skriver i sin bok *Vägvisare*: ”Ordet har förvrängts 180 grader: från den ursprungliga betydelsen att ge sitt liv för någon, till den känsla som uppstår när något tillfredsställer det egna livet.”

>> För att möta den förvanskade kärlekens utmaning får vi hela tiden peka på korset som det sanna uttrycket för, och definitionen av, Guds kärlek. Det är också viktigt att inte – i uppgivenhet över hur detta ord har ”kapats” av vårt samhälle i stort – helt sluta att tala om kärlek. Missbruket behöver mötas med rätt bruk. Sist men inte minst behöver vi påminna oss om att en självavärdande hållning inte är detsamma som att stryka medhårs. Som förkunnare är vår uppgift att ”rätt dela lag och evangelium”: att styrka den tvivlande och att oroa den självsäkre.

Gnosticisomens utmaning

Gnosticisomen är en irlära som i alla tider har plågat den kristna kyrkan. Den går ut på att Gud bara möter oss i det ”andliga” och tar direkt eller indirekt avstånd från det goda som möter oss i Guds skapelse. Det normala är dock att gnosticisomen dyker upp i form av attityder eller förhållningssätt snarare än som uttalade läror om Gud och det kristna livet. Några exempel: ”Det är andligare att vara förebedjare än att vara städare.” ”Gud leder bara genom profetiska tilltal, inte genom vår vilja och vår personlighet.” ”Alla problem i det kristna livet har att göra med onda andar.”

>> För att möta gnosticisms utmaning får vi vara noga med att förmedla bredden i det kristna budskapet, så att vi inte omedvetet signalerar en alltför snäv förståelse av Guds handlande i världen.

Den andliga kampens utmaning

Eftersom förkunnelsen av Guds ord har sådan betydelse för vårt förhållningssätt till Kristus, kan vi räkna med ett motstånd från den Onde när det gäller detta (jfr Matt 13:19). Särskilt när vi har ett ”strategiskt viktigt” budskap eller när vi ska tala om frälsningen och vårt eget andliga väl (jfr 2 Kor 4:3-4).

>> Den viktigaste ”striden” mot det onda utkämpas genom förkunnelsen av Guds ord. Men för att hantera den andliga kampen kan vi även behöva be om Guds konkreta beskydd. Om vi tror att vår förkunnelse kommer att väcka andligt motstånd på något särskilt område kan det också vara läge att binda detta motstånd i Jesu namn.

Framförande

Några lärdomar som vi har dragit under åren, och som vi ber att du som förkunnare väger in i dina förberedelser och i ditt framförande är följande:

- *Förutsätt ingen bibelkunskap.* Säg inte ”som vi alla vet” om något som inte alla vet. Utgå inte ifrån att åhörarna vet vem Mose eller Timoteus var. Och viktigast av allt: förutsätt inte att alla är kristna!
- *Sätt in de bibeltexter du läser i sitt sammanhang.* Om du t ex läser en text ur Jesaja, säg då att ”Jesaja var en profet i Gamla testamentet”. Om du läser ett citat ur en av GT:s historiska böcker, återberätta då något om bakgrunden / var i texten du kommer in.
- *Förklara svåra ord.* Vi är inte rädda för att använda bibliska ord som frälsning, rättfärdiggörelse etc – men vi försöker om möjligt förklara dem och/eller använda dem tillsammans med en synonym.
- *Sätt ord på vad du inte säger.* Om du vet att det du talar om kan missförstås om det tas ur sitt sammanhang – förekom onödiga frågor genom att förklara att ”detta betyder inte ...”
- *Sätt ord på paradoxerna.* Om du predikar över Guds helighet – förklara då att detta inte står i motsats till Guds barmhärtighet. Om du talar om Guds nåd – säg då att denna inte står i motsats till vår kallelse till lydnad.
- *Underskatta inte rädslan.* De flesta människor bär på olika former av rädsla. Mest utbredd är sannolikt rädslan för att inte duga, med rädslan för Gud (kan jag lita på honom? är han värd att följa vad det än kostar?) som god tvåa.
- *Tänk igenom din pedagogik.* Människor är olika och tar till sig budskap på olika sätt. Hur kan du nå fram till så många som möjligt med ditt sätt att predika? Överväg om just *du* är den som ska överraska med ett nytt grepp!
- *Återknyt till tidigare predikningar.* Särskilt om du predikar i slutet av ett läger kan det vara viktigt att påminna dem som lyssnar om vad som har sagts tidigare. Detta för att peka på helheten, och för att visa att predikningarnas olika budskap inte ska spelas ut mot varandra.
- *Sikta på 25-30 minuters predikolängd.* Visserligen händer det att vi predikar längre än så, men långa predikningar har inte något egenvärde.
- *Var dig själv.* Som talare är du kallad som den du är. Försök inte låta som någon annan.

Och du ... det är OK om allt inte blir perfekt. Ingen förväntar sig att du ska kunna parera alla de fallgropar som står omnämnda i detta PM!

Framtaget av Salts teologiska råd.

Antaget av Salts styrelse 120414 efter konsultation med EFS ledningsgrupp.

Appendix: Vad Bibeln säger

Kom ihåg vad jag har sagt: tjänaren är inte förmer än sin herre. Har de förföljt mig, skall de också förfölja er. Har de bevarat mitt ord, skall de också bevara ert ord. (Joh 15:20)

Alltså kommer tron av predikan och predikan i kraft av Kristi ord. (Rom 10:17)

Därför tackar vi alltid Gud för att ni tog emot Guds ord som vi predikade och tog det till er, inte som ett ord från människor utan som Guds eget ord, något som det verkligen är, ett ord som är verksamt i er som tror. (1 Thess 2:13)

Jag uppmanar dig allvarligt vid Gud och Kristus Jesus, som skall döma levande och döda, och inför hans uppenbarelse och hans rike: predika ordet, träd fram i tid och otid, bestraffa, tillrättvisa och förmana, med allt tålmod och all undervisning. Ty det skall komma en tid då människor inte längre skall stå utmed den sunnda läran, utan efter sina egna begär skall de samla åt sig mängder av lärare, allteftersom det kliar dem i öronen. De vägrar att lyssna till sanningen och vänder sig till myter. Men var du sund och förnuftig i allt, bär ditt lidande, utför en evangelists gärning och fullgör din tjänst. (2 Tim 4:1-5)

Vi är inte som de flesta, som för egen vinning förfalskar Guds ord. Nej, i Kristus predikar vi med rent sinne inför Gud det ord som kommer från Gud. (2 Kor 2:17)

När jag kom till er, bröder, var det inte med stor värtalighet eller hög visdom som jag predikade Guds hemlighet för er. Jag hade nämligen bestämt mig för, när jag var hos er, att inte veta av något annat än Jesus Kristus och honom som korsfäst. Svag, rädd och mycket orolig kom jag till er. Och mitt tal och min predikan bestod inte i ord som skulle övertyga genom mänsklig visdom utan genom en bevisning i Ande och kraft. Vi ville inte att er tro skulle byggas på människors visdom utan på Guds kraft. (1 Kor 2:1-5)

Citerat ur Svenska Folkbibeln